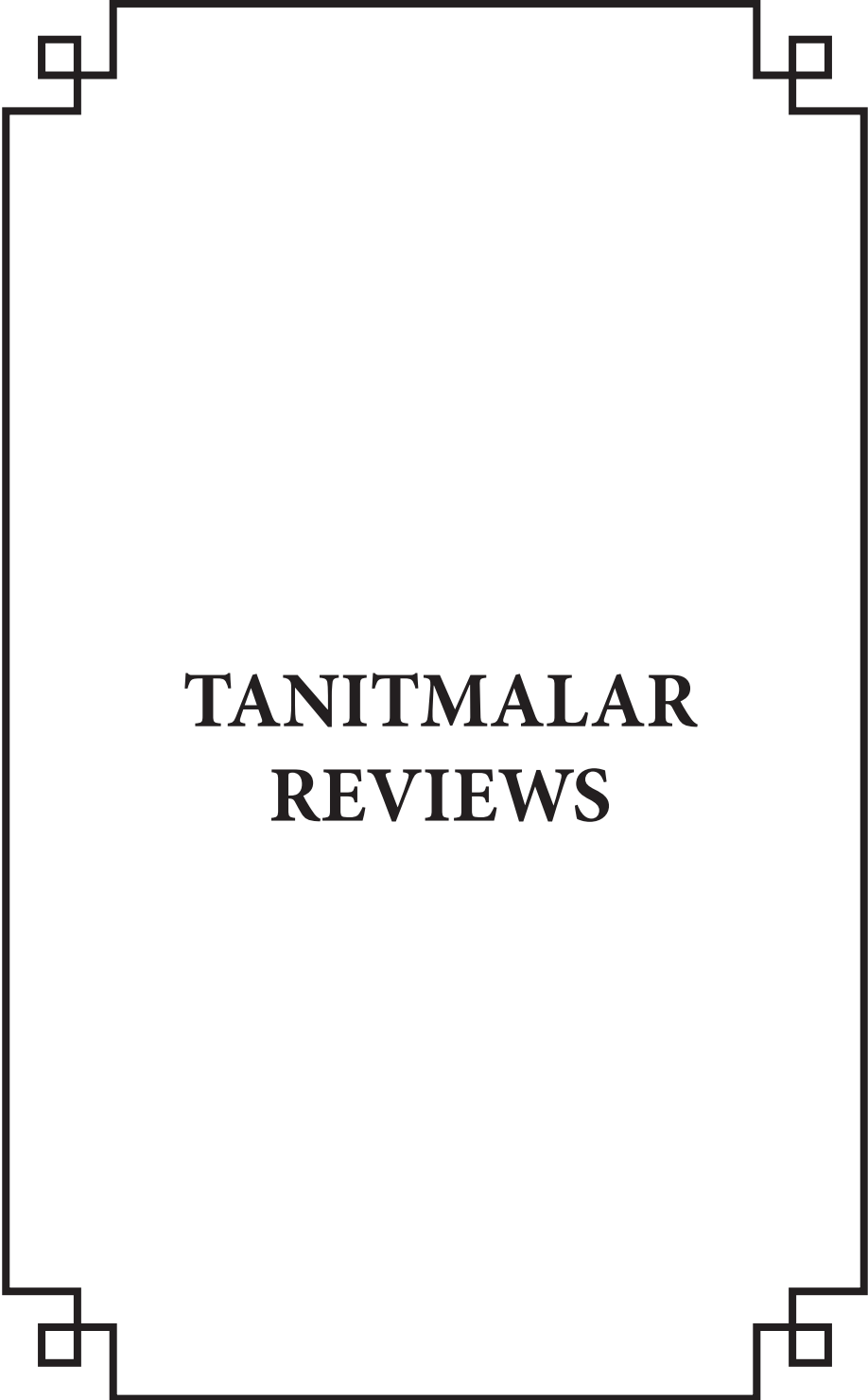

TANITMALAR REVIEWS

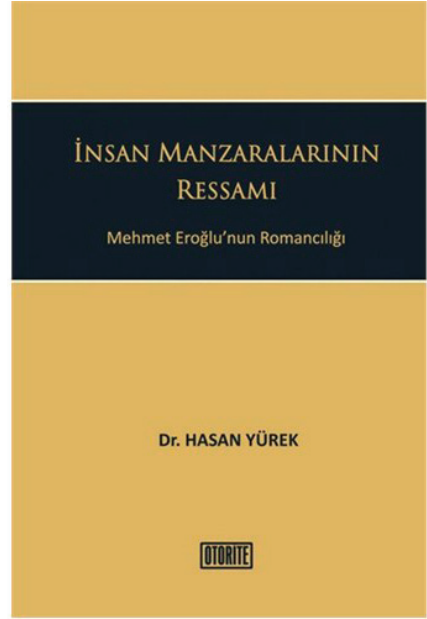
İnsan Manzaralarının Ressamı: Mehmet Eroğlu'nun Romancılığı

Hasan YÜREK

Yrd. Doç. Dr. Musa DEMİR *

“İnsan Manzaralarının Ressamı: Mehmet Eroğlu'nun Romancılığı*” adlı çalışma, Dr. Hasan Yürek tarafından kaleme alınmış derinlikli bir inceleme. Soluklu ve titiz bir çalışma sürecinin ürünü olan kitap, yaşayan yazarlarımızdan Mehmet Eroğlu'nun başlangıçtan bugüne kadar yayımlanmış on iki romanı üzerinde bütünlüklü bir inceleme olduğu kadar, yazar hakkında yapılmış ilk ve kapsamlı bir monografi olma özelliğini de taşıyor.

Otorite Yayınları'ndan çıkan kitapta yazar, söz konusu romanları yapı, tema ve anlatım planında tahlil ederek Mehmet Eroğlu'nun romancılığını “modernist” bir çerçeveye oturtmaktadır. Bu kapsamda, çalışmanın Giriş bölümünde “modernite” ve “modernizm” kavramlarının arkeolojisi yapıldıktan sonra, dünyada XX. yüzyıla beraber modernizmin etkisini kaybetme süreci sebepleriyle birlikte ele alınmakta. Aynı bölümde, bu kopuşun modernist sanatı/estetiği nasıl ve ne yönde etkilediği sorgulandıktan sonra XX. yüzyıla kadar dünyada geçerli olan klasik gerçekçi roman anlayışının yerini, -modernizme karşı tepkisel bir tavır içinde- “modernist roman” a bıraktığı üzerinde durulmaktadır. Nihayet, modernist romanın karakteristik özellikleri açıklık içinde belirtildikten sonra, kavramın, “varoluşçuluk felsefesi”yle olan “ben”/“birey”/“insan” merkezli ilgisine işaret edilmekte ve modernist romanın Türk edebiyatındaki/romanındaki serüveni gözler önüne serilmektedir.

* Bülent Ecevit Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

** YÜREK Hasan, İnsan Manzaralarının Ressamı Mehmet Eroğlu'nun Romancılığı, Otorite Yayınları, Ankara, 2012 (332 sayfa)

Kitabın birinci bölümü “Çeşitli Yönleriyle Mehmet Eroğlu”na ayrılmış. Bu bölümde 1948 doğumlu yazarın çocukluğu, öğrenim hayatı, evliliği, sporculuk geçmişi, çalışma hayatı ve yazarlık serüvenine nasıl ve hangi koşullarda başladığına ilişkin bilgiler verilmiştir. Aynı bölümün devamında, yazarın renkli kişiliğine dair bilgilerin yanı sıra edebi alanda beslendiği kaynaklardan hareketle genel olarak sanat/edebiyat görüşünün temellenişine ilişkin dikkatlere de yer verilmiştir. Eserleri, ödülleri, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı’ndaki yazarlık öğreticiliği faaliyetleri ile geleceğe dönük projelerine dair bilgilerle söz konusu bölüm tamamlanmıştır. İşaret edilen taraflarıyla çalışmanın ilk bölümü, roman incelemesini teşkil eden asıl bölümde, yazarın romancılığına dair tespitlerin de kuvvetlenmesine yardımcı olmuş. Nitekim bu durum, araştırmacının, çalışmanın “Sonuç” bölümünde yaptığı şu değerlendirmelerde de açıkça dile getirilmiştir:

“(…)Yazar, romanlarında yaşadıklarını, tanık olduklarını anlatmaya çalışır. Romanlarda ele alınan konular ve dönemler bunun göstergesidir. Yazar, içerik açısından 1970’den sonraki siyasal, sosyal, ekonomik değişimleri, gelişmeleri birey merkezinde anlatmaktadır. Bu doğrultuda romanlarda, 1970’ten itibaren toplumu etkileyen gelişmeler birey ekseninde ele alınır. Yazar, özellikle 1971 ve 1980’deki askeri darbe sonrası oluşan yapı üzerinde durmaktadır. Onun ilk beş ve dokuzuncu romanı 68’lileri ele alır; geriye kalan romanlar ise 1980’den günümüze kadar olan değişimleri, gelişmeleri anlatır. (...)” (s. 321)

Kitabın ikinci bölümünde ise söz konusu on iki roman yayınlanma tarihleri itibariyle kronolojik bir sırayla incelenmiştir. Romanlar şunlardır: Issızlığın Ortası (1984), Geç Kalmış Ölü (1984), Yarım Kalan Yürüyüş (1986), Adını Unutan Adam (1989), Yürek Sürgünü (1994), Yüz: 1981 (2000), Zamanın Manzarası (2002), Kusma Kulübü (2004), Düş Kırğınları (2005), Belleğin Kış Uykusu (2006), Fay Kırığı-I: Mehmet (2009), Fay Kırığı-II: Emine (2011).

Yapı, tema ve anlatım planında yürütülen incelemede, ilkin romanların bibliyografik tanıtımı yapılmış, romanlar hakkındaki görüşlere yer verilmiş ve sonra da romanlar özetlenmiştir. Daha sonra romanların içinde olduğu ideolojik arka planın dikkatlere sunulduğu “Zihniyet” başlıklı kısmın ardından “olay örgüsü”, “kişiler”, “mekan” ve “zaman” başlıkları altında romanların temel yapı unsurları, romanlardaki yer ve işlevleri bakımından ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Olay örgüsünü teşkil eden ilişkiler ağı şemalarla somutlaştırılarak görsel bir algı kolaylığı da sağlanmıştır. “Anlatım” başlığını taşıyan kısımda romanların dil ve anlatım özelliklerine ilişkin tespit ve değerlendirmeler yapılmıştır. “Anlama ve Yorumlama” adlı son bölümdeyse, yukarıda sayılan başlıklar etrafında ortaya konulan romanların genel olarak bir değerlendirmesi yapılarak eserlerin edebi/estetik ve tematik değerlerine işaret edilmiştir. Söz konusu son bölümde, Mehmet Eroğlu romanlarının neden “modernist” birer roman olduklarına dair düşünceler gerekçeleriyle birlikte dikkatlere sunulmuştur. Bu bölümlerde yapılan değerlendirmelerden, romanların tematik bir bütünlüğe ya da devamlılığa sahip oldukları da rahatlıkla anlaşılmaktadır. Nitekim Mehmet Eroğlu’nun bu tematik bütünlüğe/devamlılığa

ilişkin görüşlerine de çalışmanın Sonuç bölümünde şöyle yer verilmiştir: “(… ilk beş romanım ve dokuzuncu romanım Düş Kırğınları, 68 kuşağı diye de tanımlanan o büyüyeyici gençliği irdeleyen kitaplardı. Ötekiler 1980 sonrası kahramanları. Yani 12 Eylül kahramanları. Ama on romanımın ortak yönü, hepsinin odağında insanın olması ve toplumsal eleştirinin varlığıdır.

Çalışma son derece zengin bir kaynakçaya dayanmaktadır. Kaynaça’da “Çalışmaya Esas Olan Romanlar” ve başvurulmuş diğer kaynaklar; “Kitaplar”, “Ansiklopedi ve Sözlükler”, “Dergiler”, “Gazeteler”, “Tezler” ve “İnternet Adresleri” alt başlıkları altında künyeleriyle beraber sıralanmıştır.

Romancılık serüveni halen devam eden yazar Mehmet Eroğlu’nun Türkiye’nin son yarım yüzyıldaki siyasal ve sosyal hayatına yakından/içeriden tutulan bir ayna olarak romanlarının “bireyin toplum içerisindeki macerası”nı vermeye dönük olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmacı Hasan Yürek’in tam da bu “bireye yönelme” olgusundan hareketle gerek kurgu gerekse dil ve anlatım özellikleri bakımından “modernist” olarak nitelediği Mehmet Eroğlu romanları, kitabın başlığında da işaret edildiği üzere, zikredilen zaman aralığında, Türk aydınının ve onun bakış açısından Türk insanının farklı manzaralarının estetik birer panoraması olma özelliğini de taşımaktadırlar. Bu romanların, edebiyat biliminin imkan ve yöntemleriyle ele alındığı “İnsan Manzaralarının Ressamı Mehmet Eroğlu’nun Romancılığı” adlı bu çalışma ise, bizleri, hem bir okur olarak Mehmet Eroğlu romanlarıyla hem de bir bütün olarak Mehmet Eroğlu’nun sanatçı kişiliğiyle tanıştırmak/buluşturmak için son derece özverili bir “kitap” olarak raflardaki yerini almıştır.

